

PAIKALLISTA. Kanervan puiston rakentamista Vantaan Hakkilassa. Kohteessa hyödynnettiin paikallisia pohjamaita pinnan muotoilussa ja valmistettiin pintamaista kasvualustaa. Hämeenlinnassa peruskorjattiin vastaavalla kestävästä ympäristörakentamisen mallilla Kaurialan liikennepuisto. Siellä kasvualusta syntyi seulomalla paikalla olevat pintamaat.

HAITAT HALLINTAAN

Miten suunnitella, rakentaa ja ylläpitää rakennettua ympäristöä niin, että rakentamisen ympäristökuorma kevenisi? KESY-hanke kokosi kestävästä ympäristörakentamisen pääperiaatteet yhteen.

TEKSTI: ANU GINSTRÖM, KUVA: SEPPÖ NÄRHI

KESTÄVÄ YMPÄRISTÖRAKENTAMINEN (KESY) -hanke kokoaa yhteen keinot, joilla pienennetään rakentamisen ympäristöhaittoja.

Hanketta vetää maisema-arkkitehti **Emilia Weckman**. MMM **Hanna Tajakka** Viher-Arkista toimii konsulttina ja Viherympäristöliiton pääsihteeri **Seppo Närhi** ohjausryhmän sihteerinä.

Mistä ryhmä lähtisi liikkeelle haittojen hillitsemiseksi? Rakennusvaiheessa tärkeintä on ainakin minimoida kuljetusmatkoja, sillä niistä syntyy rakentamisessa eniten ympäristökuormaa.

”Jo kaavatasolla uudet rakennusalueet pitäisi suunnitella niin, että rakennuskohteessa tai heti lähialueella on varattu tila rakennuspaikalla syntyvien materiaalien ja kaivumassojen välivarastointiin”, Seppo Närhi kertoo esimerkin.

”Lisäksi uusilla ja peruskorjattavillakin alueilla on

”

Työmaalla on olennaista lajitella maa-ainekset. Suosimalla lähituotteita vähennetään kuljetuksia.”

tärkeää suojella säästettävät alueet maanpinnan rikkomiselta ja maan tiivistymiseltä. Tähän kuuluu myös kasvillisuuden juurialueiden suojeleminen esimerkiksi suoja-aidoin.”

Rakentaminen aiheuttaa myös melua ja päästöjä. Mikä auttaisi niihin?

”Valitaan työkohteeseen sopivimmat koneet ja laitteet sekä käytetään – jos mahdollista – koneita, joiden melutaso on alhainen. Lähivuosina monissa työkohteissa ja laitteissa yleistyvät sähkömoottorit, jolloin melu ja päästöt vähenevät. Koneet on myös huollettava säännöllisesti”, Närhi summaa.

Biotoopit ja hulevedet huolena

Hanna Tajakka muistuttaa, että rakentaminen voi myös hävittää tai pilata eläinten ja kasvien kasvuympäristöjä eli biotooppeja.

”

**Jo kaava-
tasolla uudet
rakennusalueet
pitäisi
suunnitella
niin, että
lähellä on
tila kaivu-
massojen
välivaras-
tointiin.”**

”Biotooppeja suojellaan ohjaamalla rakentaminen ja rakentamisen aikaiset työmaatoiminnot alueille, jotka ovat jo valmiiksi tiivistyneitä, kaivettuja tai muuten käsiteltyjä. Luonnontilassa oleville alueille tulee määritellä riittävät suojaetäisyydet rakennustyömaasta”, Hanna Tajakka toteaa.

”Haittoja ehkäistään myös puhdistamalla ja ohjaamalla pois rakennusalueen ympäristöstä rakentamisen aikaiset hulevedet. Erityisesti haitta-aineiden ja hienoaineksen pääsyä luonnontilassa oleville alueille pitää välttää.”

Emilia Weckman muistuttaa, että myös hulevesien luonnonmukainen käsittely vaatii tilavaroja ja maankäytön suunnittelussa. Suunnittelun merkitys vain kasvaa ilmaston ääri-ilmiöiden yleistyessä.

”Tiiviisti rakennetut ja kovia, läpäisemättömiä pintoja sisältävät ratkaisut aiheuttavat esimerkiksi kaupunkitulvia, jotka puolestaan aiheuttavat haittaa infrarakenteille. Hulevesien muodostumista taajama-alueilla vähennetään luonnonmukaisin, maanpäällisin ratkaisuin. Näitä voivat olla viivytyksaltaat katu- tai viheralueilla, sadepuutarhat, lammet, kosteikot, suodatuskaistat sekä vesien johtamiseen soveltuvat ratkaisut kuten viherpainanteet, kanavat, kourut, ojat ja hulevesiuomat. Näitä tulisi käyttää kaikkialla, missä se on mahdollista”, Weckman sanoo.

Maarakentajakin voi vaikuttaa

Myös maarakentajalla on koneen kauhansa pelissä, kun rakentamisen ympäristövaikutuksia pienennetään. Materiaalien ja maa-ainesten välivarastoinnissa on oltava entistäkin tarkempi, ja hulevesiin vaikuttavat jätteet pitää minimoida.

”Työmaalla on oleellista lajitella rakentamisessa syntyvät maa-ainekset, niin pinta- kuin pohjamaa, ja käyttää ne hyödyksi. Jatkossa todennäköisesti pintamaita hyödynnetään kasvualustan valmistamiseen rakennuspaikalla. Suosimalla lähituotteita vähennetään kuljetuksia. Rakentamisen aikana pitää varmistaa, että ympäristöön ja erityisesti vesistöön ei valu maa-aineksia”, Seppo Närhi sanoo.

Närhille KESY-hankkeen tärkein oppi oli, että kestävä toimintatapa yleistyy vain, jos tilaaja sitä vaatii. Tilaajan on myös varmistettava, että jokaisessa prosessin vaiheessa suunnittelusta kunnossapitoon asti pysytään asetetuissa tavoitteissa.

Vaikka oli tiedossa, että kestävä kehitys on monimuotoinen asia, Hanna Tajakka yllättyi hieman siitä, kuinka erilaisista palikoista kestävä toiminta rakentuu viher- ja infra-alallakin.

”Jokainen rakennushanke voi olla eri tavalla KESY-hanke. Myös se on yllättävää, että usein kestävässä toiminnassa kyse voi olla hyvinkin yksinkertaisista ratkaisuista, jotka vain jäävät huomioimatta, koska on totuttu tekemään asioita tietyllä tavalla.”

Tajakka korostaa, että tilaajan KESY-osaamisen ja tahtotilan lisäksi on tärkeää, että KESY-asiat sisällytetään alan laatuvaatimukseen ja työohjeisiin.

”Näin ne siirtyvät varmimmin kaikkien toimijoiden käyttöön. Tavoite on, että muutamien vuosien kuluttua ei puhuta erikseen KESYn mukaisista viher- ja infrahankkeista, vaan toimintatapa olisi peruskauraa: yleisesti sovittu ja vaadittu. Siihen suuntaan ollaan selkeästi menossa. Useat kaupungit Suomessa ja maailmanlaajuisesti ohjaavat jo rakentamista KESY-periaattein.”

Jos olet poterossa, kerro huolesi

Toive KESY-mallin luomiseen tuli kentältä, ja kiinnostusta ja innostusta on riittänyt. Emilia Weckmania hämmensikin alussa, että halua muutoksen ei kuitenkaan heti löytynyt joka puolelta.

”Osa istuu poteroissa ja on muutoksesta huolissaan. Meidän täytyy tavoittaa nämäkin toimijat ja kuulla huolen aiheita. Kyse ei ole pakkotoimista, vaan tässä luodaan tavoitetilaa toiminnan muutokselle. Itse opin tässä, että asennemuutokset vievät aikaa.”

Pieni joukko työskentelee omista lähtökohdistaan jo nyt pitkälti kestävä ympäristörakentamisen periaattein, eikä se ole heille mitään uutta.

”Jotta toimintatapa laajenisi koko kentälle, tarvitaan muutoksia lainsäädäntöön, asetuksiin ja työohjeisiin. Mara-asetus osoittaa, että olemme jo pitkällä menossa.”

Opiksi koko alalle

Viherympäristöliiton 2016 käynnistämässä KESY-hankkeessa ovat olleet viheralan lisäksi mukana RALA, Rakennustietosäätiö ja Rakennustuoteteollisuus. Hankkeessa kuvattiin viherhankkeen prosessi haastattelemalla tilaajia, valvojia, suunnittelijoita, rakentajia ja kunnossapitäjiä. Tilaajia edustivat muun muassa Espoo, Helsinki, Tampere ja Vantaa, Helsingin seurakuntayhtymä, ATT, Hahtela-Yhtiöt ja Espoon asunnot.

KESY-toimintamalli lomakkeineen, tarkistuslistoineen ja muine hyötymateriaaleineen tulee maksutta kaikkien käyttöön osoitteessa www.vyl.fi.